
Хроніка

Перший фестиваль науки в Україні

З 16 по 19 травня 2007 року вперше в Україні проводився фестиваль науки — широкий комплекс заходів, спрямованих на популяризацію української науки. Ініціатором його проведення була Британська рада в Україні, а серед організаторів — Національна академія наук, Міністерство освіти і науки, Академія медичних наук, Академія мистецтв, Академія педагогічних наук, Академія правових наук України, Українська академія аграрних наук, Мала академія наук України та Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Партнерами-організаторами стали Британська рада в Україні та Український науково-технологічний центр.

У рамках фестивалю були передбачені 523 заходи, спрямовані на ознайомлення громадськості зі станом справ у вітчизняній науці, її досягненнями і проблемами, новітніми світовими тенденціями побудови суспільства і економіки, що базуються на науковому знанні. Провідну роль у проведенні фестивалю відіграли установи НАН України: ними організовано реалізацію більш ніж половини заходів, причому найбільшу активність у цьому плані виявили природознавці — установи секцій фізико-технічних і математичних, а також хімічних і біологічних наук.

Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України був організатором у рамках фестивалю „круглого столу” на тему „Наука України: проблеми розвитку та входження в європейський науковий простір”, його науковці прочитали три лекції в Будинку вчених (Соловійов В.П. — „Структура наукового знання про соціально-економічні процеси в ХХІ столітті”, Єгоров І.Ю. — „Сучасні підходи до оцінювання результативності наукової діяльності”, Попович О.С. — „Тривожні тенденції в еволюції соціального капіталу науки”), а також брали активну участь у дискусії в науковому кафе, організованому Британською радою в Україні.

Одним із найбільш масштабних заходів став „круглий стіл” на тему „Наука України: проблеми розвитку та входження в європейський науковий простір”, що відбувся 16 травня в Будинку вчених. Тема, винесена на обговорення, викликала значний інтерес, тому блакитна вітальня Будинку вчених, відведена для „круглого столу” організаторами фестивалю, виявилась замалою, адже в ньому

взяли участь понад 60 осіб, в тому числі співробітники НАН України (35), журналісти (8), викладачі вузів (4), а також студенти та бізнесмени, представники УСПП, РНБОУ, УААН, УНТЦ, Посольства ФРН, Британської ради в Україні та ін.

Відкрив засідання директор Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України д-р екон. наук, проф. Маліцький Б.А., який коротко охарактеризував сучасний європейський науковий простір: загальна чисельність дослідників — 900 тис. осіб, тобто 5 дослідників на тисячу працюючих; загальні витрати на науку — понад 150 млрд. дол. США (тобто 50% аналогічних витрат США); наукоємність ВВП — в середньому 2%, але поставлено завдання довести її до 2010 року до 3%.

Концепція єдиного наукового простору, що її намагається проводити в життя об’єднана Європа, зводиться до створення наукового простору без національних кордонів для згладжування рівня наукового та інноваційного розвитку країн, підвищення конкурентоспроможності ЄС, збільшення кількості робочих місць, а також до підвищення мобільності наукових кадрів.

Головуючий продемонстрував слайд, на якому була представлена динаміка ВВП деяких країн світу, і запропонував звернути увагу на те, що приріст ВВП в Україні і Росії до середини восьмидесятих років минулого сторіччя відбувався більш високими темпами, ніж у США і у всьому світі в цілому. У цей час бурхливо розвивалась у нашій країні наука (було названо цілий ряд визначних досягнень вчених, що працювали в Україні).

У тому, що з кінця восьмидесятих років почався крутий спад ВВП у наших країнах, значну роль відіграло й те, що процес технологічного оновлення виробництва на основі досягнень науки і технології фактично був призупинений. В останні роки спостерігаються вкрай небажані тенденції в еволюції наукового потенціалу України: за роки незалежності кадровий потенціал української науки зменшився втричі. Це зумовлено хронічним недофінансуванням науки. Якщо порогом, за яким вступає в силу економічна функція науки, вважається 1,7% ВВП, то в Україні цей поріг не досягається. Сьогодні у нас на 10 тис. працюючих припадає всього 43 зайнятих у науці (в Росії — 69, в Німеччині — 124, у Франції — 135, в Данії —

143). У нас значно менші витрати на одного науковця (майже на 23% менше, ніж у Росії, в 9 разів менше, ніж у Франції, упятеро менше, ніж у Германії).

Криза дев'яностих років в економіці України викликана не тільки розривом її зв'язків з економіками інших союзних республік (адже загально-визнано, що економіка СРСР була однією з найбільш глибоко інтегрованих у світі), не лише неготовністю до роботи в ринкових умовах багатьох керівників підприємств і установ. Вона зумовлена також принциповими прорахунками у формуванні державної політики, а в ряді випадків і просто відсутністю будь-якої політики держави. Економічні реформи здійснювались у нас у відповідності з „перерозподільчою” моделлю, але ніяк не з інноваційною. При цьому держава орієнтувалася на підтримку галузей низькотехнологічної укладності, конкурентоспроможність яких забезпечується в основному за рахунок низької заробітної плати. Наука і пов'язані з нею високі технології були витіснені з числа пріоритетів держави. Реальні дії як законодавчої, так і виконавчої влади фактично не відповідали проголошеним і навіть законодавчо закріпленим принципам інноваційної політики.

За оцінками Світового банку, в розрахунку на душу населення природно-ресурсний потенціал України в 1,5 рази перевищує такий показник США, в 4 рази — Німеччини, в 12—15 разів — Японії.

Колись цього було б досить для процвітання держави. Сьогодні ж на перший план виступають інші ресурси — знання. У світі розгортається нова „холодна війна” — війна знань, війна умів. Через те, що механістичні технології досягли межі своєї економічної ефективності, природні ресурси швидко вичерпуються і дорожчають. У той же час високі технології набагато переважають традиційні низькоукладні: наприклад 1 кг виробів мікроелектроніки за своєю вартістю еквівалентний 100—130 тоннам металу. Знання стає головною зброєю людини в конкурентній боротьбі.

Основними напрямками „холодної війни” знань для держав стає створення умов, сприяючих притоку інтелектуальних ресурсів до своєї країни, та запобігання їх переселенню в інші. Україна ж стала інтелектуальним донором для розвинених країн, щорічні втрати при цьому оцінюються в кілька мільярдів доларів.

У той же час нещодавно проведене масштабне прогнозно-аналітичне дослідження, до якого було залучено понад 700 експертів, підтвердило, що українська наука, попри всі втрати, зберегла здатність виконувати дослідження світового рівня у цілому ряді актуальних напрямів.

Нам є з чим іти в спільний європейський науковий простір, треба тільки навчитися цінувати і розумно використовувати ці можливості.

Головуючий навів кількісні показники динаміки міжнародного науково-технічного співробітництва, звернув увагу на те, що в ньому беруть участь в основному вчені природничих та технічних наук і досить слабо представлені гуманітарії.

Тривожною тенденцією стало й те, що майже половина української науки працює на виконання зарубіжних замовлень, але отримані нею результати не затребувані вітчизняною промисловістю.

Академік НАН України Кухар В.П. звернув увагу на те, що українська наука для входження у світовий науковий простір повинна подумати про свою власну систему, її відповідність глобальній системі науки, що буде займати в ній гідне місце. Якщо будуть встановлені порядок внутрішньої наукової свободи, внутрішнє забезпечення активного наукового життя, тоді в світі нас прийматимуть як рівних. Якщо цього не буде зроблено, то Україна в науці займе місце посеред другорядних країн, де виконуються чорнові допоміжні дослідження, а „добра” наука робитиметься там, де вона може робитися.

В умовах нинішнього фінансування, на застарілому обладнанні це здійснити практично неможливо. У боротьбі за умови держави світу намагаються повернути молодих вчених, що виїхали за кордон. Наприклад, у Китаї були створені умови для повернення вчених зі США та інших розвинутих країн. Суттєво, що основний фактор тут навіть не зарплата, яка може бути і не вищою, ніж у розвинутих країнах, а перш за все сприятливі умови для наукової діяльності — новітні прилади, обладнання. Інший приклад: в минулому номері журналу „Science” надрукована стаття про Сингапурський біотехнологічний центр з 1000 працівників. Люди повернулися зі США, з Принстонського університету, інвестовано десятки мільйонів доларів на обладнання.

Отже, ми можемо увійти ефективно і якісно в світовий науковий простір, якщо створимо умови для повернення наших вчених до наших наукових установ, якщо до нас приїжджатимуть вчені з інших країн, наприклад Індії, Китаю. Такі пропозиції ми одержуємо й зараз. Але ми їх не можемо прийняти: немає можливості забезпечити їх роботою на якісному обладнанні, не кажучи вже про забезпечення житлом, зарплатою.

Для участі у міжнародних програмах необхідно, щоб і наша держава виділяла кошти на їх реалізацію, а цього здебільшого немає.

Врешті-решт, питання виходу української науки у світовий науковий простір — це питання створення пристойного для науки клімату в Україні.

Академік НАН України Яцків Я.С. зупинився на проблемах входження української науки в світовий інформаційний простір. Наші фізикоматематичні дисципліни мають 125 фахових журналів, з них тільки лише 20% тих, які мають імпакт-фактори або які перекладаються англійською мовою. У технічних науках біля 200 наукових журналів і лише 10% мають відповідні показники. А в гуманітарних науках це взагалі нуль. Щодо цього можна почути твердження, що у нас, мовляв, інша національна гуманітарна наука, але ж в багатьох країнах соціологи, історики чомусь входять в світові бази даних. Ця позиція не вит-

римує критики. Існують світові бази даних і в них треба бути присутнім.

Наука — це не тільки економіка, але й духовна сфера. У перші роки незалежності українська наука значно втратила свій потенціал. Спостерігається деградація в кожній галузі науки. У багатьох науковців немає мотивації до праці, зокрема молоді науковці все частіше займаються імітацією наукового дослідження — „скачують” з Інтернету матеріали, які компілюють, і захищають дисертації, котрі нічого не варті.

Далі не може бути такої університетської науки, як у нас: 300 державних університетів, половина з яких офіційно наукою не займаються.

Що стосується нинішнього економічного зростання на 10—12%, то слід зазначити, що воно відбувається за рахунок енерго- та ресурсовитратної економіки, а не високотехнологічної продукції, рівень виробництва якої з кожним роком падає.

Ми самі винні в тому, що мовчимо, чекаємо, що хтось за нас вирішить ці проблеми. І якщо так продовжуватиметься, то української науки не буде, будуть лише окремі вчені, інтегровані в європейську та світову наукову систему. Старше покоління науковців має сприяти реалізації молодих вчених.

Член-кореспондент НАН України Рябенко С.М. гостро критикував відхід владних структур від тих позицій у науково-технічній політиці, які були закладені у Закон України „Про основи державної політики в сфері науки та науково-технічної діяльності”. Він наголосив на необхідності створення венчурних фондів і фірм для організації широкого використання досягнень науки, реалізації можливостей виходу з вітчизняною науковою продукцією на світовий ринок.

Професор Шульман Л.М. висловився за те, щоб при реформуванні наукової системи України уважніше вивчалось питання, чи варто все копіювати з Європи, зокрема це стосується уніфікації наукових ступенів та їх деталізації (бакалавр мистецтв, доктор філософії, доктор медицини, доктор права). На відміну від європейської системи вітчизняна, на його думку, відрізняється кращою деталізацією.

Не все те, що є в Європі, варто запозичення. Так, Держкомпраці випустив офіційний документ під назвою „Перелік професій”. Серед професій записані досить цікаві, наприклад „Президент України — вища посадова особа”. Професії ж астронома немає, але є професія „астролога” і „ворожки”, які відносяться до сфери побутового обслуговування. Це звучить смішно. Але стає зовсім не смішно, коли, виходячи з цього документа, складеного „за європейськими стандартами”, в Київському університеті ліквідована спеціальність „астрономія”.

Шульман Л.М. вважає, що сумнівною виглядає спроба запровадити формальні методи оцінки науковця (імпаکت-фактори, посилання). Ці ідеї шкідливі й антинаукові, оскільки вони орієнтують науковця на науковий конформізм: ні в якому разі не починати новий напрям науки, бо на тебе не буде посилянь, працювати треба там, де

працюють всі. Вчений мусить бути завжди включений в наукову комунікацію.

Досить дилетантськими виглядають пропозиції щодо реформування Національної академії наук, бо треба найперше реформувати державу так, щоб їй стала потрібною наука.

Радник посольства Німеччини в Україні Лещенко М.А. ознайомив учасників „круглого столу” зі стратегічною концепцією розвитку науки та інновацій у Німеччині. Поставлено мету зробити до 2020 року Німеччину найбільш сприятливою у світі країною для наукового пошуку. Німеччина запрошує науковців усього світу займатися наукою в ній, бо починає відчувати нестачу людських ресурсів, перш за все інженерів і науковців у галузі природничих наук та інженерних кадрів. У цілому ж по Європі ця цифра на порядок більша.

Німеччина очолює надає можливість вивчити свій досвід. Проте, з одного боку, тут необхідне професійне вивчення, а не дилетантські наскоки, а з другого, вивчення не означає копіювання світового досвіду, зокрема німецького.

Редактор журналу „Винахідник і раціоналізатор” Зубарев О.М. запросив усіх до співробітництва з проектом „Інформаційна спілка малого і середнього бізнесу”, до участі в конкурсах інноваційних проектів, що проводяться журналом. Студентка Національного технічного університету України „КПІ” Бурик М. запросила присутніх до співробітництва з науково-популярним молодіжним журналом „Пропаганда”.

Дискусія, розпочата на засіданні „круглого столу”, була продовжена в науковому кафе, організованому Британською радою в Україні. Відкриваючи дискусію, д-р екон. наук Попович О.С. запропонував зосередити увагу на аналізі стереотипів, що ґрунтуються на дуже спрощеному уявленні про те, що насправді відбувається в реальному житті.

Таких стереотипів побутує у нашому політичному житті безліч. У сфері науково-технологічної політики до них належать наступні:

- ❖ Японія і Південна Корея не розвивали власної науки, а взяли курс на закупівлю ліцензій в передових країнах і завдяки цьому стали високотехнологічними державами.
- ❖ У США держава зовсім не займається управлінням наукою та інноваціями, а інноваційний розвиток іде.
- ❖ На Заході вся наука зосереджена в університетах і цим зумовлена її ефективність.
- ❖ Система академій наук — це суто радянська видумка, яка не відповідає сьгоднішнім реаліям.
- ❖ Американці не витрачають гроші на утримання наукових інститутів, вони платять тільки за реальні результати досліджень;
- ❖ Фундаментальна наука — це дослідження, які не мають на меті отримання практично значимих результатів.

Треба навчитися більш уважному проникненню у „подробиці” того, що вивчаємо і про що говоримо. Наприклад: якщо ми звертаємося до дійсно надзвичайно цікавого досвіду „азійських тигрів”, то треба це робити не за враженнями журналістів і політиків, що побували там як туристи, а на основі документів, реальних фактів, даних статистики. Так, закупівлі зарубіжних патентів і ліцензій надавалося ними надзвичайно важливе значення. Але чомусь мало хто звертає увагу на такі „подробиці”, як темпи зростання асигнувань на науку в цих державах. Зокрема, протягом 1971—1998 років Південна Корея збільшила витрати на науку в 220 разів. Валовий внутрішній продукт виріс при цьому у 36,6 раза. Щоб позбавитись впливу інфляції, поділимо ці цифри одна на одну, в результаті одержуємо надзвичайно цікавий факт: асигнування на науку зростали в цей період (період найбільш інтенсивного зростання економіки) у шість разів швидше, ніж зростає ВВП! Отже, не тільки науковці та організатори промисловості, але навіть генерали-диктатори, які правили тоді в країні, прекрасно розуміли, що закупівля ліцензій — сумна необхідність, зумовлена слабкістю вітчизняної науки. І не тільки це, вони розуміли, що й ефективно скористатися тими ліцензіями неможливо без розвитку своєї науки, а тому нарощували власний науковий потенціал.

У США, дійсно, держава мало займалася наукою в період до другої світової війни. І фундаментальна наука в той період розвивалася в основному в університетах. Але насправді це теж не зовсім так, якщо прискіпливо придивитися до „подробиць”. Наприклад, лауреат Нобелівської премії, засновник фізики плазми і фізико-хімії Ірвінг Ленгмюр більшу частину свого наукового життя пропрацював у фірмі „Дженерал електрик”. При цьому керівництво фірми, утримуючи його лабораторію, ніколи не ставило перед ним ніяких конкретних завдань і не вимагало практично значимих результатів. Вони вважали, що витрати на його лабораторію цілком окупаються вже можливістю порадитися зі спеціалістом такого класу. Але, звичайно, це був скоріше виняток, ніж загальне правило.

Та вже у воєнні роки уряд США прийшов до необхідності створення потужних державних колективів, таких як Лос-Аламоська чи Ок-Ріджська національні лабораторії. Без них не могло бути й мови про створення атомної та термоядерної зброї. Такі багатотисячні колективи існують і сьогодні й займаються як фундаментальними, так і прикладними дослідженнями. Або такий феномен, як Національний інститут здоров'я. Його в нашій літературі нерідко називають у множині „Національні інститути здоров'я”, тому, що язик не повертається цю розгалужену систему науково-дослідних установ іменувати просто „інститут”. Фактично це організація, яка нічим не відрізняється від нашої Академії медичних наук, хіба що значно більшими масштабами фінансування.

Характерним прикладом сучасного „невтручання” держави у США в розвиток науки може бути прийнятий трохи більше року тому Конгресом Закон про національну нанотехнологічну ініціативу, який є масштабною загальнодержавною програмою розвитку досліджень на нанорівні та широкого запровадження у всіх галузях нанотехнологій.

Щодо фундаментальної науки, то визначення, наведене як приклад фальшивого стереотипу, майже дослівно співпадає із формулюванням, затвердженим Держкомстатом. Такий підхід йде від середньовічного уявлення про вченого як чудакуватого відлюдька-анакорета, який сидить десь у своїй напівтемній лабораторії і шукає відповідей на питання, які нормальній людині навіть у голову не можуть прийти. Живучості цього стереотипу у суспільній свідомості сприяло те, що ще на початку і навіть в середині минулого століття часовий лаг між науковим відкриттям і його практичним застосуванням був досить великим, це були щонайменше десятиліття. Для проектування нової машини, розробки нового приладу, будівництва нового заводу інженеру нерідко не було потреби знати всі новітні досягнення фундаментальної науки.

Сьогодні ж ми вийшли на рівень, коли в цілому ряді високотехнологічних галузей фундаментальні наукові результати практично без ніяких проміжних ланок йдуть безпосередньо у виробничі технології, а відповіді на цілий ряд принципово важливих для практики, суто прикладних питань можуть бути одержані тільки в результаті глибоких фундаментальних досліджень. Прикладом може бути проблема використання генетично модифікованих рослин і тварин.

Отже, треба давати нове, більш адекватне визначення фундаментальності дослідження. Межа між прикладними і фундаментальними дослідженнями вже давно розмивається і, можливо, ми коли-небудь прийдемо до того, що її взагалі не буде. Проте сьогодні таке розмежування все ж потрібне хоча б для того, щоб виробити специфічні критерії оцінки ефективності діяльності наукових колективів. Рівень фундаментальності має визначатися мірою наближення до межі наших знань, результативність — тим, наскільки нам вдалося просунутись на територію колишнього нашого незнання.

Канд.екон.наук Єгоров І.Ю. охарактеризував систему організації науки в США та в Західній Європі. Він продемонстрував, що створення потужних наукових організацій, які не ставлять перед собою інших завдань, крім наукових досліджень і розробок, є характерною тенденцією сучасного розвитку світової науки. Незважаючи на те, що у західних університетах професорсько-викладацький склад має значно більше можливостей займатися науковими дослідженнями, ніж в українських, наукові підрозділи вузів все частіше набувають повної автономії і все більшою мірою віддаляються від безпосередньої участі в навчальному процесі. Отже, пропозиції передати наші дослідницькі інститути університетам —

зробити, „як на Заході”, — запізнилися, принаймні на півстоліття.

У подальшій дискусії:

канд.екон.наук Красовська О.В. підкреслила, що на сьогоднішній день всі кошти, які спрямовуються до наукових інститутів, мають виключно цільовий характер, тобто виділяються на виконання конкретних науково-дослідних тем. Проблемою залишається залучення талановитої молоді у науку, адже при сучасному рівні заробітної плати для молодих вчених та за відсутності можливості вирішення їх житлових проблем молоді талановиті випускники вузів шукають інших застосувань своєї праці, при яких вони могли б організувати собі більш пристойний побут, утримувати сім'ю.

Канд.філос.наук Онопрієнко М.В. наголосив на необхідності державної підтримки наукових досліджень не лише за принципом виплат заробітної плати — підтримки виключно кадрового потенціалу науки, але й забезпечення матеріально-технічної бази для наукових досліджень, створення відповідної інфраструктури і, головне, на важливості створення і підтримки культурного середовища, в якому однією з основних цінностей буде розвиток на основі винаходу і створення благ, на відміну від поширеного нині їх перерозподілу.

Отже, досить поширений у нас погляд на витрати на наукові дослідження та розробки як на частину соціальних витрат принципово невірний, це вкладення у майбутнє, причому, як показує світовий досвід, чи не найвигідніше витрачання коштів.

Канд.екон.наук Кот О.В. підтримала висловлену на „круглому столі” тезу про нагальну потребу в активізації протекціоністської політики держави щодо підтримки науковців та інноваторів на сучасному етапі розвитку. Проте необачно було б вибудувати науково-інноваційну політику лише на засадах „зверху—вниз”, тобто очікувати винятково від державного рівня впорядкування дійсно складних системних проблем у цій сфері. Потрібен так званий „зустрічний рух” в обох напрямках: з одного боку, державні органи влади мають формувати сприятливу нормативно-правову та організаційно-економічну базу для стимулювання інноваційних процесів в країні, але одночасно потрібно і самим науковцям та інноваційним підприємцям „знизу—догори” надавати сигнали про готовність інтенсивно впроваджувати результати науки у практичну діяльність в усіх сферах суспільної діяльності. Тому на сьогодні ініціатива має виходити від низового, локального рівня, на якому громадськість і має змогу побачити практичну цінність науки для кожного члена суспільства. Для цього потрібне самоврядування, самоорганізація наукової громадськості. Організаційними формами такого самоврядування, особливо на регіональному рівні, можуть бути громадські організації, центри пропаганди та підтримки інноваційного підприємництва, трансферу технологій, бізнес-інкубатори, венчурні форми бізнесу тощо.

Канд. техн. наук Сенченко В.В. зазначив, що гальмування інноваційного розвитку економіки України відбувається з наступних причин:

- ❖ недостатній рівень усвідомлення органами державної влади (в тому числі чиновниками середньої ланки) того факту, що іншого шляху для України просто не існує;
- ❖ відсутність необхідних умов (правових, економічних та інших), при яких підприємствам буде економічно вигідно випускати на ринок інноваційну продукцію;
- ❖ низький рівень інноваційної культури суспільства.

Канд.екон.наук Заєць Р.В. зупинився на актуальних проблемах обґрунтування, спрямованості та змісту НДДКР, що є головною функцією сучасної державної науково-технічної політики розвинених індустріальних країн. Він звернув увагу на те, що вкрай недостатньо досліджені проблеми встановлення раціонального співвідношення між напрямками науково-інноваційної діяльності, які визначаються протилежними суспільними інтересами. З одного боку, сучасна наука та інноватика спрямовуються на примноження різноманіття та обсягів товарів і послуг, що підсилює економічну функцію науки, підтримує подальший розвиток споживацького суспільства. Звідси численні обговорення питань комерціалізації НДДКР, перетворення наукових знань у товар, їх підпорядкування ринковим відносинам. З іншого боку, все більш нагальною стає проблема наукового та інноваційного забезпечення базисних умов існування суспільства — збереження здорового природного середовища. Ця вимога впливає з факту антропогенно перетвореної екосистеми Землі та означає необхідність підсилення природоохоронної функції науки та інноватики.

На жаль, на сучасному фронті НДДКР співвідношення між комерційним та природозахисним напрямками склалося не на користь останнього. З цієї причини наукові кола практично всіх країн все частіше звертають увагу на дефіцит наукових знань для вирішення численних глобальних, національних і регіональних екологічних і соціальних проблем. Звідси впливає новий імператив подальшого розвитку науки і технологій, який відповідає вимогам і критеріям сталого розвитку. Ця обставина є вкрай актуальною для України і має стати вихідним пунктом формування перспективної національної науково-технічної та інноваційної політики.

У дискусії також взяли участь: канд.біол.наук Кириленко В.М. (менеджер проектів в галузі науки, екології та довкілля Британської ради в Україні), який зазначив необхідність актуалізації знань інтелектуальної еліти суспільства, пошуку можливостей для широкого поширення знань і громадського консенсусу.

Лещенко М.А. (радник з науки Посольства Федеративної Республіки Німеччина), продовжуючи вищезазначену думку, підкреслив, що в Україні бракує місць для обговорення проблем науки.

Заходи, які проводяться в клубах, це бізнес, зокрема в Німеччині. Це можливість донести до широкого загалу нові наукові ідеї та розробки. Такі заходи є подією, видовищем. Він звернувся до присутніх з пропозицією організувати (наприклад, заходами Інтернету) подібні заходи для того, щоб розпочати дискусію в суспільстві про роль науки.

Зубарев О.М. (головний редактор журналу „Винахідник та раціоналізатор”) наголосив на необхідності формування прошарку інноваційних менеджерів, чому сприяє „Інформаційна спілка малого та середнього бізнесу”, зокрема використовуючи засоби Інтернету.

Лобойко С.В. (керуючий директор венчурної компанії „ТЕХІНВЕСТ”) сказав, що необхідно інформувати людей про успішні ініціативи, реалізовані українськими науковцями та бізнесменами.

Потрібна зміна свідомості чиновників, щоб поширювати ідею позитивного мислення.

Науковці відповіли на численні запитання учасників дискусії у наукового кафе, що стосувались найбільш видатних результатів, отриманих українськими вченими, особливостей державної політики в галузі науки та інновацій в Україні та інших країнах.

У рамках фестивалю науки відбулася також науково-практична конференція, організована Київською міською адміністрацією, на якій з доповіддю виступив директор ЦДПІН НАН України Маліцький Б.А.

О.С. Попович, О.В. Красовська, М.В. Онопрієнко

Международный семинар „Инновационная политика в России и Украине в свете оценок по методологии Европейского инновационного барометра”

26—27 июня 2007 г. в Киеве прошел международный семинар, посвященный обсуждению результатов международного проекта „Сравнительный анализ России и Украины по методологии Европейского инновационного барометра” (BRUIT), финансирование которого осуществляется Европейской Комиссией. Организатором семинара выступал Центр исследований научно-технического потенциала и истории науки им. Г.М. Доброва НАН Украины, который является основным исполнителем данного проекта с украинской стороны. Российская сторона была представлена сотрудниками Института мировой экономики и международных отношений РАН. Менеджмент по данному проекту осуществляется компанией „Assystem UK Ltd”, в течение многих лет работающей с Системой европейского инновационного барометра (TrendChart). Также в работе семинара приняли участие представители 10 других организаций Украины, в число которых входили как научные институты, вузы, так и органы государственной власти.

Давая короткую характеристику данному проекту, следует сказать, что основная его задача состоит в совершенствовании системы промышленного производства и коммуникаций путем изучения и сопоставительного анализа инновационных возможностей и инновационной политики в России и Украине на основе методологии и индикаторов TrendChart, а также сопоставления с инновационной политикой Европейской Комиссии и стран—членов ЕС.

Целью данного семинара являлась презентация отчетов стран (России и Украины), подготовленных на основе использования методологии TrendChart и Европейской системы инновационных показателей (European Innovation Scoreboard — EIS).

Основными докладчиками были:

- ❖ *Жиль Брендон*, координатор проекта (компания „Assystem UK Ltd”), который в своем докладе представил обществу Европы европейское инновационное табло (барометр) как основной инструмент Европейской Комиссии в сфере оценки и сопоставления мер инновационной политики в странах Европы, а также рассказал о данном проекте.
- ❖ *Славо Радошевич*, руководитель проекта, профессор Лондонского университета, доклад которого имел целью охарактеризовать европейскую систему инновационных показателей и представить положение России в свете этих индикаторов. Также была сделана попытка представить позицию Украины среди европейских стран, но оценка была достаточно приблизительной в связи с отсутствием в украинской статистике значительной части необходимых показателей, которые учитываются в EIS.
- ❖ *Наталья Иванова*, координатор проекта с российской стороны, профессор, заместитель директора Института международной экономики и международных отношений РАН. Ее доклад был посвящен оценке инновационного развития России по методологии Европейского инновационного барометра.